

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2018. gada 18. jūlijs)

par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par tiesību aktiem, kas piemērojami prasījumu cesijas sekām attiecībā uz trešām personām

(CON/2018/33)

(2018/C 303/02)

Ievads un tiesiskais pamats

Eiropas Komisija 2018. gada 12. martā pieņēma priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par tiesību aktiem, kas piemērojami prasījumu cesijas sekām attiecībā uz trešām personām (turpmāk – “ierosinātā regula”) (¹). Eiropas Centrālā banka (ECB) uzskata, ka ierosinātā regula ir tās kompetences jomā, un tādēļ tā ir nolēmusi īstenot savas Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – “Līgums”) 127. panta 4. punkta otrajā teikumā un 282. panta 5. punktā paredzētās tiesības sniegt atzinumu.

ECB kompetence sniegt atzinumu pamatojas uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu, jo ierosinātajā regulā ietverti noteikumi, kuri ietekmē: a) Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) pamatuzdevumu īstenot monetāro politiku saskaņā ar Līguma 127. panta 2. punktu, ciktāl ierosinātā regula ietekmē ECBS centrālo banku intereses saistībā ar Eurosistēmas kredītooperāciju nodrošinājumu; un b) ECBS uzdevumu palīdzēt kompetentām iestādēm sekmīgi īstenot politiku, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti saskaņā ar 127. panta 5. punktu. ECB Padome šo atzinumu ir pieņēmusi saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

1. Vispārīgi apsvērumi

1.1. Prasījumu cesija ir viens no veidiem, kādos finanšu tirgus dalībnieki iegūst likviditāti un/vai piekļuvi kredītiem, kas vajadzīgi to darījumdarbību veikšanai. Prasījumu cesijas sekām īpašuma tiesību ziņā pašlaik piemēro nacionālos tiesību aktus, kuri dažādās dalībvalstīs atšķiras. Konkrēti, lai gan daži prasījumu, kas ir banku aizdevumi, būtiskie aspekti ir saskaņoti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/47/EK (²), šādu prasījumu cesijas spēkā esamību un nodrošinājuma tiesību rašanos attiecībā uz šādiem prasījumiem turpina reglamentēt nacionālie tiesību akti (³). Ja nav saskaņotības, tautsaimniecības dalībnieki Eiropas Savienībā pārrobežu darījuma kontekstā nevar zināt, kuras prasības tiks piemērotas spēkā esošai cesijai vai nodrošinājuma darījumam attiecībā uz prasījumu (⁴). Turklāt, lai gan ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (⁵) 14. pantu ir panākta saskaņotība noteiktā līmenī, tās noteikumi neparedz tiesību aktus, kas piemērojami visām prasījumu cesijas *in rem* sekām (⁶).

(¹) COM(2018) 96 final.

(²) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/47/EK (2002. gada 6. jūnijs) par finanšu nodrošinājuma līgumiem (OV L 168, 27.6.2002., 43. lpp.).

(³) Direktīvas 2002/47/EK 3. panta 1. punkts atļauj dalībvalstīm saglabāt tādus nacionālos noteikumus par finanšu nodrošinājuma līguma izveidi, spēkā esamību, noslēgšanu, piemērojamību vai pieņemamību par pierādījumu vai finanšu nodrošinājuma sniegšanu saskaņā ar finanšu nodrošinājuma līgumu, kuri pastāvēja pirms Direktīvas 2002/47/EK pieņemšanas.

(⁴) Ierosinātās regulas paskaidrojuma rakstā atbilstīgi norādīts, ka “finanšu tirgus dalībniekiem un arī reālai ekonomikai ir svarīga skaidrība par to, kam pieder prasījums pēc tā pārrobežu cesijas” (sk. 8. lpp.).

(⁵) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV L 177, 4.7.2008., 6. lpp.).

(⁶) Tas tiek konstatēts, neraugoties uz Regulas (EK) Nr. 593/2008 38. apsvērumā minēto, proti, ka saistībā ar brīvprātīgu cesiju 14. panta 1. punktu piemēro arī cesijas īpašuma aspektiem attiecībās starp cedentu un cesionāru.

Nenoteiktība attiecībā uz piemērojamiem tiesību aktiem pārrobežu prasījumu cesijas kontekstā rada gan juridiskus, gan finanšu riskus finanšu tirgus dalībniekiem, un šo risku mazināšana palielina finanšu darījumu izmaksas un ir sarežģīta, realizējot prasījumus cedentu maksātspējas gadījumos. Nenoteiktība attiecībā uz to, kurus īpašuma tiesību jomas tiesību aktus piemēro prasījumu pārrobežu nodošanas gadījumos, var atturēt no cesijas īstenošanas, liedzot finanšu tirgus dalībniekiem piekļuvi kredītiem darījumdarbību veikšanai.

- 1.2. ECB ņem vērā ierosināto regulu, ar kuru tiecas risināt jautājumu par to tiesību aktu noteikšanu, kuri reglamentē prasījumu cesijas spēkā esamību attiecībā pret trešajām personām un cedēta prasījuma prioritāti attiecībā pret trešo personu prasījumiem, kas attiecas uz cesijas priekšmetu. Ar ierosināto regulu, papildinot Regulas (EK) Nr. 593/2008 14. pantu, kurš neaptver šos konkrētos jautājumus, tiecas paredzēt noteikumus piemērojamās jurisdikcijas noteikšanai attiecībā uz minētajiem jautājumiem. Tādējādi, kā Eurosistēma paziņojusi jau agrāk⁽¹⁾, tas arī palīdz sekmēt pārrobežu ieguldījumus atbilstoši vienam no Savienības mērķiem, ko tā īsteno ar kapitāla tirgu savienību.

2. Īpaši apsvērumi

- 2.1. Ierosinātās regulas pamatā ir vispārējais noteikums, ka prasījumu cesijas sekām attiecībā uz trešajām personām piemēro cedenta "pastāvīgās mītnesvietas" valsts tiesību aktus. ECB atzīmē, ka Regulas (EK) Nr. 593/2008 14. pants dažos aspektos attiecas uz cesijas līgumam piemērojamiem tiesību aktiem, savukārt citos – uz cedētam prasījumam piemērojamiem tiesību aktiem. Ierosinātajā regulā paredzētais vispārējais noteikums attiecas uz trešo jurisdikciju, proti, cedenta pastāvīgās mītnesvietas jurisdikciju. Lai gan ierosinātais noteikums ir juridiski iespējams, tam ir trūkumi, jo īpaši scenārijos, kuros kredītprasības izmanto kā finanšu nodrošinājumu Direktīvas 2002/47/EK 1. panta 4. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Tas ir tāpēc, ka atsauce uz trešās jurisdikcijas tiesību aktiem palielina juridisko pienācīgas rūpības slogu nodrošinājumaņēmējiem, ja kredītprasības, proti, banku aizdevumus, mobilizē kā nodrošinājumu pārrobežu darījumos.
- 2.2. Ierosinātās regulas paskaidrojumu rakstā norādīts, ka aptuveni 22 % Eurosistēmas refinansēšanas darījumu ir nodrošināti ar kredītprasībām, 2017. gada 2. ceturksnī veidojot aptuveni EUR 380 miljardus, no kurām apmēram EUR 100 miljardi ir kredītprasības, kas mobilizētas pārrobežu darījumos⁽²⁾. Tā kā ierosinātā regula ietekmē centrālo banku kā nodrošinājumaņēmēju, proti, prasījumu cesionāru, intereses, ECB aicina Padomi apsvērt iespēju iekļaut ierosinātās regulas 4. panta 2. punktā (ar kuru tiecas izveidot īpašu regulējumu finanšu jomā, paredzot prasījumam piemērojamo tiesību aktu piemērošanu dažās situācijās) precizējumu, kurš paredz, ka prasījumam piemērojamos tiesību aktus piemēro arī kredītprasību, proti, banku aizdevumu, cesijas sekām attiecībā uz trešajām personām.
- 2.3. ECB atsaucas uz *acquis* normu tiesību kolīziju jautājumos Direktīvas 2002/47/EK 9. pantā, kas paredz, ka pārrobežu darījumiem ar dematerializētiem vērtspapīriem piemēro vienas jurisdikcijas tiesību aktus, proti, tās jurisdikcijas, kuras kontā vērtspapīru kontu turētājs tur vērtspapīrus. Šis noteikums, kura mērķis ir veicināt pārrobežu finanšu nodrošinājuma darījumus ar vērtspapīriem, atspoguļo *acquis* normu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 98/26/EK⁽³⁾ 9. panta 2. punktā, un tās 9. panta 2. punkts arī paredz, ka piemērojami tikai vienas dalībvalsts tiesību akti, proti, tās dalībvalsts, kurā atrodas attiecīgais konts. Šajā sakarā ECB vēlas atgādināt, ka, pieņemot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/44/EK⁽⁴⁾, lai, cita starpā, iekļautu Direktīvas 2002/47/EK darbības jomā kredītprasības (proti, banku aizdevumus), Direktīvas 2002/47/EK 9. pants netika grozīts, jo vēl notika pārrunas par Regulas (EK) Nr. 593/2008 14. panta saturu. Ņemot vērā *acquis* un jo īpaši Direktīvas 2002/47/EK 9. pantu un Direktīvas 98/26/EK 9. panta 2. punktu, būtu nopietni jāapsver iespēja noteikt, ka kredītprasībām piemērojama viena jurisdikcija, kā Savienības likumdevējs noteicis attiecībā uz dematerializētiem vērtspapīriem. Ņemot vērā

(1) Sk. Eiropas Komisijas Zaļo grāmatu "Kapitāla tirgu savienības veidošana" (COM(2015) 63 final, Brisele, 18.2.2015.). Sk. arī Eiropas Centrālās bankas "Kapitāla tirgu savienības veidošana – Eurosistēmas viedoklis par Komisijas Zaļo grāmatu", 2015.

(2) Sk. ierosinātās regulas paskaidrojuma raksta 2. lappusi un 10. zemsvītras piezīmi. Jāatzīmē, ka 2017. gada 2. ceturksņa beigās Eurosistēmas kredītooperāciju, kas nodrošināti ar kredītprasībām un mobilizēti pārrobežu darījumos, apjoms bija ievērojami zemāks nekā norādītais apjoms.

(3) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 98/26/EK (1998. gada 19. maijs) par norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās (OV L 166, 11.6.1998., 45. lpp.).

(4) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/44/EK (2009. gada 6. maijs), ar ko Direktīvu 98/26/EK par norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās un Direktīvu 2002/47/EK par finanšu nodrošinājuma līgumiem groza attiecībā uz saistītām sistēmām un kredītprasībām (OV L 146, 10.6.2009., 37. lpp.).

Regulas (EK) Nr. 593/2008 14. panta 1. punktu un ierosinātās regulas 4. panta 2. punktu, visefektīvākais veids, kā mazināt kredītpasībām piemērojamo tiesību aktu skaitu, būtu ietvert atsauci uz cedētā prasījuma tiesību aktiem arī banku aizdevumu gadījumā. Tādējādi attiecībā uz banku aizdevumiem, kas mobilizēti kā nodrošinājums, tiktu panākta juridiskā noteiktība un vienkāršība tādā līmenī, kurš līdzīgs tam, kas panākts attiecībā uz nodrošinājuma darījumiem ar vērtspapīriem.

- 2.4. Ierosinātās regulas paskaidrojumu rakstā atzīmēts, ka tiesību kolīziju normu darbības joma ierosinātajā regulā, no vienas puses, un tiesību kolīziju normu darbības joma Direktīvā 2002/47/EK, Direktīvā 98/26/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2001/24/EK⁽¹⁾, no otras puses, nepārklājas, jo ierosinātā regula attiecas uz prasījumiem, bet direktīvas attiecas uz dematerializētiem vērtspapīriem un instrumentiem, kuru esamība vai nodošana nozīmē to reģistrēšanu reģistrā, kontā vai centralizētā depozītu sistēmā⁽²⁾. ECB tomēr izmanto šo iespēju atkārtoti uzsvērt jautājumu saistībā ar Direktīvu 2002/47/EK, kas ir ļoti svarīgs Eurosistēmai, pieņemot kredītpasības kā nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijām. ECB atgādina, ka Direktīva 2002/47/EK tik grozīta ar Direktīvu 2009/44/EK konkrētā nolūkā veicināt to, lai centrālās bankas izmantotu kredītpasības kā nodrošinājumu. ECB sniedza atzinumu par šiem grozījumiem⁽³⁾, kurā tā pievērsās jautājumam par “nesaskaņoto noteikumu kopumu atšķirīgās ES jurisdikcijās par kredītpasībām” un uzsvēra to, ka “Eurosistēmai būtu ļoti svarīgi izmantot kredītpasības kā nodrošinājumu saskaņā ar režīmu, ko nosaka Direktīva 2002/47/EK, šādi atvieglojot neformālu un efektīvu darbību veikšanu ar šādiem aktīviem, īpaši elektroniska veida un pārrobežu darījumos.”
- 2.5. Lai gan ierosinātā regula attiecas tikai uz tiesību kolīzijām, nevis lietas būtību, ECB vēlas atgādināt savas agrākās piezīmes par vienu no riskiem, kas izriet no kredītpasībām, kuras mobilizētas kā nodrošinājums centrālajās bankās gan euro zonas jurisdikcijās, gan Savienības līmenī, proti, par risku, ka šādu kredītpasību trešās personas – debitori (vai garantijas devēji) – var īstenot ieskaita tiesības attiecībā uz summām, kuras šādu kredītpasību kreditori ir parādā šādām trešajām personām. Šis risks var ievērojami mazināt kredītpasības vērtību un varētu apdraudēt kredītpasības kā nodrošinājuma “atbilstīgumu” saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu (turpmāk – “ECBS Statūti”) 18.1. pantu. Ja darījumu partnera saistību neizpildes gadījumā centrālā banka vēlas realizēt kredītpasību, ieskaita tiesību iespējamības dēļ var daļēji vai pilnībā samazināties kredītpasības nodrošinājuma vērtība. Direktīvas 2002/47/EK 3. panta 3. punkta i) apakšpunkts, kas ieviests ar Direktīvu 2009/44/EK, ieskaita tiesību jautājumu atrisina tikai daļēji. Vairākas dalībvalstis ir pieņēmušas tiesību aktus, kuri novērš šo risku, nepiemērojot ieskaita tiesības attiecībā uz kredītpasībām, kas mobilizētas kā nodrošinājums kredītooperācijās ar ECBS centrālajām bankām⁽⁴⁾.
- 2.6. ECB uzskata, ka mērķis novērst ieskaita tiesību riskus, kas saistīti ar kredītpasību pieņemšanu kā nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās, ir pamatots un pilnībā atbilstošs ECBS Statūtiem. Eurosistēmas aizsardzība pret jebkuriem finanšu zaudējumiem, kas rodas, pieņemot šādu nodrošinājumu, ir cieši saistīta ar ECBS Statūtu 18.1. panta otrajā ievilkumā noteikto prasību, ka ECBS centrālās bankas drīkst aizdot pret atbilstīgu nodrošinājumu. Turklāt, pienācīgi novēršot ieskaita tiesību riskus, tiek arī nodrošināta kredītpasību turpmāka atbilstība nodrošinājumam Eurosistēmas kredītooperācijās, tādējādi sekmējot efektīvu monetārās politikas transmisiju reālajā tautsaimniecībā⁽⁵⁾. ECB aicina Padomi apsvērt iespēju grozīt Direktīvu 2002/47/EK, lai novērstu iespēju, ka debitors (vai garantijas devējs) saistībā ar kredītpasību, kura sniegta kā nodrošinājums centrālajai bankai Eurosistēmas kredītooperāciju kontekstā, var īstenot jebkuras iespējamās ieskaita tiesības attiecībā pret šādas kredītpasības sākotnējo aizdevēju. Lai mazinātu iespējamo zaudējumu apjomu realizēšanas gadījumā, šai nepiemērošanai būtu jāattiecas arī uz jebkuru trešo personu, kurai Eurosistēmas centrālā banka pēc tam cedē kredītpasību⁽⁶⁾.

Gadījumos, kuros ECB iesaka grozīt ierosināto regulu, konkrētais redakcionālais priekšlikums ir izklāstīts atsevišķā tehniskā darba dokumentā, kam pievienots attiecīgs paskaidrojuma teksts. Tehniskais darba dokuments ir pieejams angļu valodā ECB interneta vietnē.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/24/EK (2001. gada 4. aprīlis) par kredītiestāžu reorganizāciju un likvidāciju (OV L 125, 5.5.2001., 15. lpp.).

⁽²⁾ Sk. ierosinātās regulas paskaidrojuma raksta 11. lappusi.

⁽³⁾ Sk. 9.1. punktu Atzinumā CON/2008/37.

⁽⁴⁾ Jo īpaši sk., piemēram, Francijas Naudas un finanšu kodeksa L.141-4. panta I iedaļas 2. punktu, kas ieviests ar 2016. gada 9. decembra Likuma Nr. 2016-1691 53. pantu; Itālijas 2016. gada 23. decembra Likumdevēja dekrēta Nr. 237 26. pantu, kam likuma spēks piešķirts ar 2017. gada 17. februāra Likumu Nr. 15; Luksemburgas 1998. gada 23. decembra Likuma par monetāro statusu un Luksemburgas centrālo banku 22-1(4). pantu; sk. arī 2.1.-2.2. punktu Atzinumā CON/2006/56; 2.3. punktu Atzinumā CON/2016/37; 5.1. punktu Atzinumā CON/2017/1.

⁽⁵⁾ Sk. 2.2. punktu Atzinumā CON/2016/37 un 5.1. punktu Atzinumā CON/2017/1.

⁽⁶⁾ Sk. 2.5. punktu Atzinumā CON/2016/37.

Šo atzinumu publicēs ECB interneta vietnē.

Frankfurtē pie Mainas, 2018. gada 18. jūlijā

ECB prezidents

Mario DRAGHI
